

*Martyna Kokosińska**

RYZIKO ZWIĄZANE Z BEZPOŚREDNIMI INWESTYCJAMI ZAGRANICZNYMI W CHINACH

Z a r y s t r e ś c i: W artykule przedstawiono problem ryzyka związanego z lokowaniem bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Chinach. Zawarto w nim teoretyczne informacje dotyczące ryzyka inwestycyjnego związanego z BIZ oraz te bezpośrednio dotyczące ryzyka inwestycyjnego w Chinach, a także dane dotyczące inwestycji napływających do Chin oraz przykłady inwestycji przedsiębiorstw na terytorium ChRL. Artykuł powstał na podstawie literatury podejmującej tematykę BIZ na obszarze Azji. Poza tym wykorzystano dane dostępne w opracowaniach Banku Światowego, UNCTAD, Ministerstwa Handlu ChRL.

S ł o w a k l u c z o w e: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, ryzyko, Chiny, Nestlé, Daimler.
K l a s y f i k a c j a J E L: O20; O53;

WSTĘP

Panujące obecnie w świecie tendencje globalizacyjne, nierozzerwalnie wiążące się z zacieśnianiem m.in. powiązań inwestycyjnych, pozwalają przedsiębiorstwom wykorzystywać szanse oferowane przez rynki zagraniczne. Przedsiębiorstwa zainteresowane ekspansją międzynarodową mają do wyboru szereg strategii internacjonalizacji, różniących się między sobą poziomem ryzyka. „Bezpośrednie inwestycje zagraniczne obarczone są największym ryzykiem, ale dają największe możliwości wzrostu firmy, jej potencjału, renomy, a co za tym idzie, także rentowności. W praktyce, coraz częściej, nawet relatywnie niewielkie przedsiębiorstwa decydują się na tę formę ekspansji zagranicznej” [Kłysik-Urtysek, 2010, s. 57]. Jedną z gospodarek, która wyróżnia się na arenie międzynarodowej jest szybko rozwijająca się gospodarka Chin (ChRL). Ponieważ rozkwit ChRL wywierał i nadal będzie wywierać ogromny wpływ na wiele elementów gospodarki globalnej, państwa starają się wykorzystać potencjał chińskiej gospodarki, czyniąc z niej miejsce lokowania

* Adres do korespondencji: Martyna Kokosińska, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Katedra Inwestycji i Nieruchomości, ul. Gagarina 13a, 87-100 Toruń, e-mail: 502277@doktorant.umk.pl.

swoich inwestycji. Celem opracowania jest zatem analiza ryzyka związanego z inwestowaniem na terytorium ChRL oraz prezentacja przykładów inwestycji przedsiębiorstw, którym udało się osiągnąć sukces na chińskim rynku. Artykuł powstał w oparciu o teoretyczne rozważania na temat ryzyka związanego z BIZ oraz analizę danych wtórnych.

1. RYZYKO ZWIĄZANE Z BIZ

Każda decyzja inwestora związana z przeznaczeniem kapitału na inwestycje nierozzerwalnie wiąże się z ryzykiem, co wynika z orientacji w przyszłość. Jak wspomniano we wstępie bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) obarczone są największym ryzykiem ze wszystkich form internacjonalizacji. Racjonalny inwestor starając się minimalizować ryzyko, jest jednocześnie w stanie zaakceptować pewien jego poziom. Warunkiem jest jednak uzyskanie odpowiednio wysokich korzyści [Szóstek, 2007, s. 79].

Poza tzw. zagrożeniami techniczno-ekonomicznymi projektu, identycznymi z występującymi przy inwestycjach w kraju macierzystym (takimi jak np. złożoność i zakres podejmowanego projektu), zagrożenia związane z BIZ wynikają przede wszystkim właśnie z ich międzynarodowego charakteru. Jest to tzw. ryzyko specjalne lub ryzyko kraju, wynikające z umiejscowieniem inwestycji poza granicami i wyborem kraju lokaty.

Do najważniejszych grup na jakie podzielić można ryzyko specjalne należą czynniki ryzyka politycznego (np. ryzyko rozruchów, rewolucji, ryzyko dyskryminacyjnej polityki podatkowej i celnej, ryzyko wywłaszczenia i konfiskaty dóbr, ryzyko ograniczeń handlu zagranicznego przez rząd kraju lokaty) [Jaworek, 2006, s. 70], gospodarczego (np. ryzyko kursowe, stóp procentowych, inflacji, czy koniunktury rynku zagranicznego), społecznego-kulturowego (np. odmienny język, religię, różnice rasowe, poziom szkolnictwa i urbanizacji, politykę socjalną państwa, czy strukturę społeczeństwa i jego podział na klasy) i prawnego (np. stabilności prawa w danym kraju, brzmienie i zmiany ustaw, sposoby prowadzenia procesów i egzekwowania prawa oraz umów, ale także różnice prawne w traktowaniu podmiotów publicznych, prywatnych, krajowych, zagranicznych, przepisy odnoszące się do podejmowania *joint ventures*, dotyczące transferu zysków, polityka podatkowa, zasady księgowości) [Oziewicz, 1998, s. 222]. Istotnym elementem są także ryzyka występujące w otoczeniu branżowym – ryzyko konkurencji, rynku produktów i rynku dostawców [Szóstek, 2007, s. 84].

2. BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE W CHINACH

Droga Chin do obecnego stanu gospodarczego była długa i prowadząca przez liczne reformy, w tym te zachęcające zagranicznych inwestorów do inwestowania na terytorium ChRL, oferujące im m.in. wakacje podatkowe czy zniżki na zakup ziemi pod przyszłe inwestycje. Jednym z elementów

transformacji gospodarczej kraju było także tworzenie przez władze chińskie Specjalnych Stref Ekonomicznych. Stopniowe „otwieranie się na świat”, poprzez włączanie danych segmentów gospodarki do wolnego handlu międzynarodowego oraz protekcyjna polityka wobec rodzimych przedsiębiorstw była również ważnym elementem rozwoju gospodarczego państwa [Przewodnik rynkowy dla przedsiębiorców – Chiny, 2009, s. 11]. Wszystkie te reformy podjęte przez władze chińskie spowodowały, że gospodarka chińska trwale się rozwija, a 490 z 500 największych koncernów świata ulokowało swoje inwestycje w Chinach [Dawidowski, 2014, s.7].

Również obecnie Chiny zachęcają inwestorów zagranicznych, szczególnie tych wnoszących zaawansowane technologie i innowacyjność, do podejmowania działalności w ich kraju. XII Program Pięcioletni lata 2011-2015 definiuje branże, które stanowią priorytet jeśli chodzi o ich rozwój na terytorium ChRL. Są to: biotechnologia, energetyka, produkcja sprzętu wysokiej klasy, oszczędność energii i ochrona środowiska, pojazdy napędzane „czystą energią”, nowe materiały, oraz nowej generacji technologie informacyjne [Poradnik Eksportera i Inwestora do Chińskiej Republiki Ludowej, 2012, s. 5].

BIZ są dla Chin najważniejszym sposobem pobudzania dalszego rozwoju gospodarczego. W 2013 roku ChRL została uznana za najlepsze miejsce dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych ze wszystkich krajów rozwijających się (tzw. grupy BRICs). Z 332 mld USD zainwestowanych w roku 2012 w krajach BRICs, które stanowią blisko jedną piątą ogólnych światowych przepływów inwestycyjnych [World Investment Report, 2014, s. 4], około 40% kwoty „powędrowało” do ChRL [*Top-5 FDI destinations 2013*]. Według danych opublikowanych w World Investment Report 2014 region Azji jest największym na świecie odbiorcą BIZ. Łączne wpływy do regionu jako całości wyniosły w 2013 roku 426 mld USD, 3% więcej niż w roku 2012. Tempo wzrostu napływu BIZ do Azji Wschodniej, Południowo-Wschodniej i Południowej wahało się między 2 a 10%, podczas gdy wpływy do Azji Zachodniej spadła o 9%. Wysoki poziom przepływów do Azji Wschodniej był napędzany przez wzrost wpływów do Chin, które pozostały drugim co do wielkości odbiorcą przepływów w świecie [World Investment Report, 2014, s. 2; s.45]. Krajami, które najchętniej inwestowały w Chinach w ostatnich latach były przede wszystkim inne państwa lub regiony azjatyckie. Największym źródłem kapitału od roku 1990 pozostają inwestycje z Hong Kongu, który w 2012 roku dostarczył 71,3 mld USD, co stanowiło około 64% ogółu BIZ napływających do Chin. Inne kraje inwestujące w ChRL to: Japonia, Singapur, Tajwan, Stany Zjednoczone, Korea Południowa, Niemcy, Holandia, Wielka Brytania oraz Szwajcaria [*China Capital: Inbound/ Outbound FDI & Overseas Resource Investment*]. Według danych Ministerstwa Handlu ChRL od stycznia do lutego roku 2014, w pierwszej dziesiątce narodów i regionów inwestujących w Chinach znajdowały się: Hong Kong (13,315 mld USD), Tajwan (991 mln USD), Singapur (862 mln USD), Korea Płd. (834 mln USD), Japonia (716 mln USD), USA (711 mln USD), Niemcy (258 mln USD), Wielka Brytania (204 mln USD),

Dania (135 mln USD) i Makau (120 mln USD) [*Statistics of FDI in China in January-February 2014*].

3. CZYNNIKI RYZYKA INWESTYCYJNEGO W CHINACH

Wysoka atrakcyjność rynku chińskiego dla inwestorów tłumaczona jest doskonałą bazą surowcową posiadaną przez ten kraj, stosunkowo tanią siłą roboczą oraz wysoką liczbą mieszkańców, która pozwala sądzić, że jest to rynek zgłaszający znaczny popyt na różne dobra i usługi. Korzystne dla inwestorów parametry ekonomiczne Chin prowadzą do znacznej chłonności BIZ. Jednak inwestowanie w Chinach niesie ze sobą również ryzyko.

Analizując atrakcyjność inwestycyjną ChRL należy zwrócić uwagę na czynniki ryzyka politycznego m.in. stabilność polityczną, „Jej brak bowiem stwarza uzasadnione obawy potencjalnego inwestora, co do utraty zainwestowanego kapitału, pozyskanych zasobów ludzkich, kradzieży *know-how*, zerwania więzi kooperacyjnych. Destabilizacja społeczno-polityczna stanowi wypadkową niestabilnej, zmiennej polityki władz krajowych oraz zaburzonego funkcjonowania rynku pracy” [Skulska, 2009, s. 209]. Mimo daleko rozwiniętej gospodarki Chin nadal borykają się z wieloma problemami jak np. nagminnym łamaniem praw człowieka, kryzysem demograficzny czy tendencjami separatystycznymi Tybetu. Chiny starają się jednak wprowadzać model stabilnej, silnej władzy centralnej. Stabilność ta oznaczać ma dla przedsiębiorstw zagranicznych możliwość przewidywania planowanych działań gospodarczych i przez to zachęcać do inwestycji i przez to pomocy w rozwoju gospodarczym kraju. Władze kraju zaznaczają ponad to, żeby przedsiębiorcy nie mieszały gospodarki i polityki, gdyż podczas gdy np. przedstawiciele firm amerykańskich woleli czekać i obserwować jak rozwinię się sytuacja i reformy w Chinach, ich francuscy, niemieccy i japońscy „odpowiednicy” przejęli inicjatywę. Dlatego „Szanghajskie ulice pełne są niemieckich Audi, ale amerykańskie samochody to wciąż rarytas. Na tej samej zasadzie – tamtejsze urzędnicy domowe pochodzą z Japonii, a szanghajczycy słabo znają amerykańskie marki AGD” [Qizheng, Yudong, 2010, s. 123].

Do czynników ryzyka politycznego zaliczyć możemy również ryzyko wywłaszczenia i konfiskaty dóbr oraz ryzyko ograniczeń handlu zagranicznego przez rząd kraju lokaty. Pierwszą z kwestii regulują m.in. Ustawa z roku 1979, Prawo ChRL o zagranicznych *joint ventures* oraz Prawo ChRL o kompensacji państwowej. Chiny podpisały również porozumienia o wzajemnej ochronie inwestycji ze 116 krajami na całym świecie. Kluczowy w tej kwestii jest zakaz nacjonalizacji lub wywłaszczenia firm zagranicznych, jako narzędzie restrikcji. Możliwe jest to jedynie w szczególnych okolicznościach związanych z interesem narodowym, za adekwatną rekompensatą. W drugiej kwestii pozytywnym zjawiskiem dla rozwoju regionu było przystąpienie Chińskiej Republiki Ludowej do Światowej Organizacji Handlu (WTO). Wydarzenie to ma znaczenie dla inwestorów zagranicznych, głównie ze względu na ciągły postęp w liberalizacji handlu międzynarodowego oraz zobowiązania się ChRL

do równego traktowania przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, zniesienia dualnych cen stosowanych w przypadku dóbr produkowanych na eksport, zniesienia kontroli cen stosowanych w celu ochrony przedsiębiorstw lokalnych [Starzyk, 2001, s. 24]. Nie oznacza to jednak, że wszystkie zalecenia WTO w sprawie liberalizacji gospodarki Chin zostały wprowadzone bez zastrzeżeń. Nadal zdarzają się sytuacje, w których można napotkać trudności i bariery utrudniające wejście na rynek chiński, czy warunki faworyzujące lokalne firmy np. w dostępie do ziemi, czy kredytów bankowych [Palfker, 2008, s. 16]. W wielu regionach nadal występuje ochrona rodzimych zasobów i strategicznych gałęzi przemysłu. Inwestycje w określonych branżach często wymagają aprobaty organów centralnych. Duża część przedsięwzięć z udziałem inwestorów zagranicznych podlega aprobacie władz prowincji, regionalnych lub municypalnych.

Czynnikami ryzyka dla inwestora zagranicznego mogą być uwarunkowania społeczno – kulturowe: odmienny język, religia czy struktura społeczeństwa i jego podział na klasy. Zachód to przede wszystkim występowanie „przewag wartościowych indywidualnych” [Starzyk, 2001, s. 16], kultura Wschodu „przewag wartościowych kolektywistycznych” [Starzyk, 2001, s. 16]. Jednostka postrzegana jest jako część grupy. Różnica ta wynika z filozofii konfucjańskiej, propagującej wartości takie jak: bezwzględne postrzeganie norm społecznych, hierarchia wieku i pozycji, szacunek dla władzy, wyznaczanie wspólnych celów i lojalność, podporządkowanie grupie, poczucie obowiązku, unikanie konfliktów i zachowanie harmonii społecznej. Wartości te przekładają się na prace zawodową. Dla Chińczyka dostosowanie i współpraca są nadrzędne. Unika on sytuacji konfliktowych, często nie wyraża tego, co naprawdę myśli, aby nie urazić współpracowników i nie doprowadzić do zakłócenia równowagi. Wypowiada się często w sposób zawołowany, dokładnie waży słowa. Takie podejście ma jednak drugą stronę medalu, ponieważ dla inwestorów pochodzących z krajów zachodnich, którzy przyzwyczajeni są do wypowiedzania się w sposób bezpośredni, może być często powodem niedomówień i w związku z tym nieporozumień. Warto również zauważyć, że inwestor decydujący się na działalność na terenie Chin powinien przywiązywać duże znaczenie do kontaktów osobistych, powiązań społecznych oraz hierarchii społecznej. Ogromne znaczenie więzi międzyludzkich, wiąże się z tym, że wiele spraw załatwianych jest przez przyjaciół, znajomych. „To, kogo się zna może przyczynić się do sukcesu lub porażki w negocjacjach biznesowych. Te przydatne powiązania określone są znanym w całej Azji chińskim terminem *guanxi*. Aby skutecznie funkcjonować w Azji należy zbudować sieć osobistych kontaktów i znajomości, bez których wszelkie próby robienia biznesu mogą zakończyć się fiaskiem. Stworzenie silnych więzi, zbudowanie zaufania i szacunku wymaga wiele czasu i cierpliwości. Azjaci dążą do poznania swoich potencjalnych partnerów handlowych i często decydują się na współpracę tylko z tymi, których uważają za swoich przyjaciół” [Starzyk, 2001, s. 105].

Dostrzegalny jest również problem korupcji, szczególnie wśród urzędników państwowych.

Proces inwestycyjny w ChRL wiąże się również nieodłącznie z poznaniem skomplikowanych rozwiązań prawnych panujących w tym kraju oraz dużą ilością czasu poświęconego na załatwienie formalności, poznaniem lokalnych warunków i partnerów, z którymi zamierzamy współpracować. Wyzwaniem jest także orzecznictwo chińskiego wymiaru sprawiedliwości, który często faworyzuje lokalne podmioty gospodarcze. Dlatego też ogromną uwagę inwestorzy zwracają na czynniki ryzyka prawnego związanego z inwestowaniem w ChRL np. te dotyczące ochrony własności intelektualnej, ponieważ większość firm działających na rynku posiada tajemnice handlowe będące postacią prawa własności intelektualnej. Ich ochrona jest niezmiernie ważna, przede wszystkim dlatego, że mogą stanowić o przewadze biznesowej nad konkurentami. Jeśli tajemnica handlowa zostanie naruszona, podstawowym środkiem prawnym w Chinach jest droga sądowa. Udowodnienie naruszenia nie należy jednak do prostych, gdyż wymaga od przedsiębiorcy zgłaszającego takie naruszenie lub kradzież przedłożenia dowodów bezpośrednich, przez które w chińskim prawie uznaje się praktycznie wyłącznie dowody z dokumentów. Generalnie nie dopuszcza się dowodów z zeznań świadków. Dlatego bardzo ważne przy prowadzeniu biznesu w Chinach jest prowadzenie odpowiednich ewidencji i dokumentacji. Warto również, aby inwestor zagraniczny wchodzący na rynek chiński i nawiązujący partnerstwa długoterminowe sam zadbał o swój interes m.in. związany z transferem najnowocześniejszych technologii. Mogą zdarzyć się bowiem sytuacje, w których zgoda na utworzenie *joint venture* będzie uzależniona od dostarczenia konkretnej technologii lub tworzenia lokalnego ośrodka naukowo-badawczego, zamówienia publiczne będą wymagały przekazania swojej technologii chińskiemu generalnemu wykonawcy, a uzyskanie licencji lub certyfikatu, w celu uzyskania dostępu do rynku, będzie wymagało odpowiedzi na pytania techniczne, dotyczące produktu, zadawane przez kontrolerów mogących pochodzić z konkurencyjnych chińskich przedsiębiorstw. W takich wypadkach należy bardzo uważnie sprawdzać chińskich partnerów, lokalną politykę i prawo. Przed podjęciem negocjacji złożyć należy również wniosek o ochronę odpowiednich praw własności takich jak patenty, znaki towarowe, wzory użytkowe oraz jasno określić w formie pisemnej z partnerem biznesowym zakres transferu, wykorzystania naszych technologii, osoby mogące z nich korzystać, a także spisać klauzule ograniczające konkurencję, umowy o zachowaniu poufności i klauzule lojalnościowe [*Transfer technologii do Chin wskazówki dla przedsiębiorstw*]. ChRL nadal, mimo postępów w zakresie ochrony prawa własności intelektualnej, stoi bowiem ciągle w obliczu rosnącej liczby nacisków międzynarodowych odnośnie zwiększenia ochrony tych praw.

4. PRZYKŁADY BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH W CHINACH

Pierwszym z przykładów inwestorów lokujących swoje inwestycje w Chinach jest szwajcarskie Nestlé. Firma konsekwentnie dąży do zrealizowania planu, w ramach którego do 2020 roku 45% przychodów ma generować w krajach rozwijających się. Związane to jest m.in. z ogromną konkurencją i nasyconiem rynków europejskich czy amerykańskich. W Chinach firma Nestlé obecna jest od ponad dwudziestu lat. Rozpoczynając inwestycje w tym kraju musiała jednak zmienić swój dotychczas stosowany model biznesowy, ponieważ początkowo nie rozumiejąc gustów konsumentów z Państwa Środka, wprowadzała produkty, na które istniał popyt m.in. w Europie. Chińscy konsumenci woleli jednak smaki dostosowane do ich podniebienia, wybierali produkty takich marek jak Inner Mongolia Yili Industrial Group i China Mengniu Dairy. Doprowadziło to do konieczności zamknięcia fabryk znajdujących się w tym kraju [*Nestlé i Danone nie radzą sobie w Chinach*]. Nestlé postawiło zatem na tworzenie więzi, sieci powiązań z chińskimi firmami tworząc działalność opartą na lokalnym doświadczeniu i globalnych możliwościach w zakresie innowacyjności i rozwoju. Oznacza to, że wykorzystując globalną tożsamość marki, jako siłę do generowania sprzedaży i rozszerzania swojego udziału w rynku, swoje produkty opiera na lokalnych składnikach i technologiach, integrując się przez to z lokalnym środowiskiem i dostosowując wyroby do rynku docelowego [*Nestlé – International Strategy*]. Nestlé wspiera lokalnych dostawców, którzy spełniają kryteria stawiane przez firmę m.in. stosowanie systemów zapewnienia jakości, odpowiedni poziom wiedzy technicznej, wiarygodność finansową i pozytywne prognozy dotyczące utrzymania się na rynku.

Największą inwestycją Nestlé w Chinach była inwestycja na chińskim rynku słodocy. Wiąże się ona z przejęciem, w lipcu 2011 roku, kontrolnego pakietu akcji – 60% w Hsu Fu Chi, co zwiększa sprzedaż towarów firmy Nestlé na rynku chińskim o jedną czwartą [*Nestle seals Yinlu Food deal*]. Warto zaznaczyć, że było to do tej pory największe przejęcie chińskiej spółki przez zagraniczną. Tym bardziej, że zgodził się na nie chiński urząd antymonopolowy, który w roku 2009 odrzucił wartość 4,2 mld dolarów ofertę na Huiyuan Juice Group, obawiając się ograniczenia konkurencji [*Nestlé rozwija ekspansję w Państwie Środka*]. Analitycy szacują cenę zakupu na około 1 mld CHF (1,7 mld USD). Niektóre źródła podają, że Nestlé zaoferowało 8,8% więcej za akcje niż wynosiła ich cena w dniu 1 lipca, kiedy zakończono rozmowy dotyczące transakcji [*Nestle kupił chińskiego producenta słodocy*]. Transakcja, przy której doradzał Credit Suisse, wymagała zgody chińskiego Ministerstwa Handlu i władz Kajmanów, gdzie spółka jest zarejestrowana. Oferta Nestlé pojawiła się w czasie, gdy seria skandali księgowych wstrząsnęła chińskimi firmami notowanymi na giełdach zagranicznych. Spowodowało to masową wyprzedaż ich akcji i skłoniło właścicieli do rozważenia propozycji fuzji lub aliansów. Zakupiono 43,52% akcji od udziałowców, takich jak Baring Private Equity i

Arisaig Asset Manager i 16,5% pakiet od rodziny Hsu. Analityk Kepler Capital Markets, Jon Cox twierdzi, że „ta transakcja ma strategiczny sens, bo Chiny w nieunikniony sposób staną się w przyszłości największym rynkiem słodczy. Na pierwszy rzut oka wydaje się to odrobinę kosztowne, przy 3,5-krotności sprzedaży. Ale płaci się również za perspektywy przyszłego wzrostu” [*Hojna ręka Nestlé*].

Pogłębiając swoją obecność na chińskim rynku Nestlé zakupiło w listopadzie 2011 roku, pakiet kontrolny – 60% udziałów w firmie Yinlu Foods Gropu – lokalnym producencie dostosowanych do smaków chińskich konsumentów, zdrowych potraw i napojów, z którym od dawna współpracowało w kwestii produkcji kawy Nescafe. W 2013 roku firma uruchomiła we wschodniej prowincji Shandong, w mieście Laixi, wytwórnię kawy (która będzie największą i najbardziej zaawansowaną tego rodzaju fabryką w Chinach) za 133 mln CHF [*Nestlé continues to grow its business in China with opening of two new factories*] oraz jeszcze jedną fabrykę żywności w prowincji Anhui (we współpracy z chińskim partnerem Yinlu Foods) za 319 mln CHF, gdzie produkować ma dwa lokalne specjały – mleko orzechowe oraz gotową do spożycia zupełną ryżową [*Inwestycje w Chinach: Nestlé otwiera dwie nowe fabryki w Państwie Środka*]. Obecnie Nestlé posiada w Chinach 31 fabryk, dwa centra badawczo rozwojowe, sprzedaje 35 mln produktów każdego dnia.

Tytułem największego europejskiego inwestora w Chinach mogą od kilku lat poszczycić się Niemcy. Chodzi tu przede wszystkim o inwestycje niemieckiego Daimler’a, które zostaną opisane poniżej, ale również inwestycje innych niemieckich koncernów samochodowych takich jak BMW i Volkswagena. Zainteresowaniem niemieckiego producenta samochodów rynkiem chińskim jest zrozumiałe, chociażby ze względu na to, że sprzedaje się tam najwięcej nowych samochodów na świecie (w 2012 roku prawie 19,1 mln) [*Tylko dla Chin – nowa strategia samochodowych gigantów*]. Dzięki swoim inwestycjom obecnie Daimler jest jedynym producentem aut klasy premium w Chinach, który obejmuje wszystkie segmenty motoryzacyjne. Do największych inwestycji Daimler AG w ostatnich latach można zaliczyć m.in. podpisanie w 2010 roku porozumienia z najszybciej rozwijających się chińskich koncernów BYD (zajmującym się produkcją baterii i akumulatorów) w sprawie utworzenia pierwszej w Chinach spółki *joint venture* (Shenzhen BYD Daimler New Technology Co. Ltd.), która zajmuje się wyłącznie rozwojem samochodów elektrycznych. Obie firmy połączyły swoje siły oraz *know-how* – Daimler w zakresie architektury pojazdów, bezpieczeństwa i jakości, BYD w zakresie akumulatorów i systemów e-napędowych. W roku 2014 spółka zaprezentowała na targach w Pekinie nowy model samochodu Denza. W 2011 roku Daimler AG otrzymał pozwolenie od rządu ChRL na produkcję ciężarówek pod marką Auman. W związku z tą inwestycją w 2010 powstała spółka *joint ventures* pomiędzy Daimlerem, a pekińskim Foton Motors – największym chińskim producentem ciężarówek. Niemiecki koncern podpisał również umowę z firmą BAIC (Beijing Automotive Industry Corp.), która przewiduje zainwestowanie

równowartości 2 mld EUR w produkcję nowych modeli w Chinach, rozszerzenie produkcji silników, oraz stworzenie ośrodka badawczo-rozwojowego. Inwestycja ta pozwoli Daimlerowi rozszerzyć ofertę Mercedesów sprzedawanych na chińskim rynku. W 2013 roku Daimler AG przedstawił plany budowy swojej największej na świecie fabryki właśnie w Chinach. Budowa ta to jeden z punktów tzw. inicjatywy 2020, która zakłada zwiększenie zdolności produkcyjnych firmy, rozbudowę sieci sprzedaży oraz wprowadzenie do 2020 roku 20 nowych modeli samochodów.

PODSUMOWANIE

Jak wynika z przeprowadzonej analizy przykładów firmy odnoszą znaczne sukcesy inwestując w Chińskiej Republice Ludowej. Wskazuje się jednak na występowanie elementów stanowiących nadal przeszkody w dalszym rozwoju inwestycji. Należą do nich m.in. rosnące koszty siły roboczej, przeszkody biurokratyczne, systemy pozwoleń i licencji ograniczające wolny dostęp do rynku, nienadążenie chińskich regulacji prawnych za potrzebami rynkowymi i rozwojem gospodarki oraz nadal występujące przejawy dyskryminacji zagranicznych przedsiębiorców. Biorąc pod uwagę wymienione wyżej czynniki, dyskryminacje, skomplikowane otoczenie społeczne, prawne i polityczne można stwierdzić, że inwestowanie w Chinach to trudne i ryzykowne przedsięwzięcie. Jednak jak przekonało się wiele firm tam inwestujących, odniesienie sukcesu w Chinach jest możliwe, wymaga jednak cierpliwości, wytrwałości, odpowiednich zasobów.

LITERATURA

- Jaworek M., (2006), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w prywatyzacji polskiej gospodarki*, Wydawnictwo TNOiK, Toruń.
- Kłysik – Uryszek A, (2010), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w gospodarce regionu. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Fachowe CeDeWu, Warszawa.
- Oziewicz E., (1998), *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w rozwoju gospodarczym krajów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Palfker T., (2008), *Jak robić interesy w Chinach. Jak osiągnąć zyski na rynku rosnącym najszybciej na świecie*, Wydawnictwo MT Biznes, Warszawa.
- Poradnik Eksportera i Inwestora do Chińskiej Republiki Ludowej*, (2012), Ministerstwo Gospodarki. Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Pekinie, Pekin.
- Przewodnik rynkowy dla przedsiębiorców – Chiny*, (2009), Europejski Fundusz Społeczny, Bruksela.
- Qizheng Z., Yudong S., (2010), *Cud Szanghajskiego Pudongu. Studium przypadku dynamicznej chińskiej gospodarki*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Skulska B., (2009), *Biznes międzynarodowy w regionie Azji i Pacyfiku*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Starzyk K., (2001), *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w gospodarkach Azji Pacyfiku – Chiny, Korea Południowa, Tajwan, Wietnam*, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa.
- Szóstek A., (2007), *Ryzyko bezpośrednich inwestycji zagranicznych – wybrane problemy* [w:] Karaszewski W. (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w budowaniu potencjału konkurencyjności przedsiębiorstw i regionów*, Wydawnictwo UMK, Toruń.

DOKUMENTY ELEKTRONICZNE I ADRESY INTERNETOWE

- China Capital: Inbound/ Outbound FDI & Overseas Resource Investment*, <http://www.thebeijingaxis.com/tca/editions/the-china-analyst-sept-2013/207-china-capital-inbound-outbound-fdi-a-overseas-resource-investment> [02.05.2014].
- Dawidowski M., *Klimat Inwestycyjny w Chińskiej Republice Ludowej. Czynniki wpływające na napływ Bezpośrednich Inwestycji Zagranicznych w Państwie Środka*, http://shanghai.trade.gov.pl/pl/przewodnik/article/detail,654,Klimat_Inwestycyjny_w_Chinskiej_Republice_Ludowej_Czynniki_wplywajace_na_naplyw_Bezposrednich_Inwestycje_Zagranicznych_w_Panstwie_Srodka.html [2.01.2014].
- Hojna ręka Nestle*, <http://m.onet.pl/biznes/4788980,detal.html> [18.11.2013].
- Inwestycje w Chinach: Nestle otwiera dwie nowe fabryki w Państwie Środka*, <http://forsal.pl/artykuly/713775,nestle-nie-boi-sie-spowolnienia-w-chinach-liczy-na-wewnetrzny-popyt.html> [08.05.2014].
- Klimat inwestycyjny w Chińskiej Republice Ludowej*, http://shanghai.trade.gov.pl/pl/przewodnik/article/detail,654,Klimat_Inwestycyjny_w_Chinskiej_Republice_Ludowej_Czynniki_wplywajace_na_naplyw_Bezposrednich_Inwestycje_Zagranicznych_w_Panstwie_Srodka.html, [2.01.2014].
- Nestle – International Strategy*, <https://blsciblogs.baruch.cuny.edu/mgt4880nestle/2013/04/08/nestle-international-strategy/> [08.05.2014].
- Nestlé continues to grow its business in China with opening of two new factories*, <http://www.nestle.com/media/newsandfeatures/nestle-continues-to-grow-business-in-china-opening-of-two-new-factories> [08.05.2014].
- Nestle i Danone nie radzą sobie w Chinach*, http://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/574846,nestle_i_danone_nie_radza_sobie_w_chinach.html [08.05.2014].
- Nestle kupił chińskiego producenta słodczy*, <http://www.ekonomia24.pl/artykul/686119.html> [08.05.2014].
- Nestle rozwija ekspansje w Państwie Środka*, <http://manager.money.pl/news/artykul/nestle;rozwija;ekspansje;w;panstwie;srodka,57,0,985145.html> [08.05.2014].
- Nestle seals Yinlu Food deal*, http://www.china.org.cn/business/2011-04/19/content_22392125.html [08.05.2014].
- Statistics of FDI in China in January-February 2014*, <http://english.mofcom.gov.cn/article/statistic/foreigninvestment/201404/20140400556768.shtml> [02.04.2014].
- Top-5 FDI destinations 2013*, <http://iconinvest.eu/> [02.05.2014].
- Transfer technologii do Chin wskazówki dla przedsiębiorstw*, <http://www.china-iprhelpdesk.eu> [26.04.2014].
- Tylko dla Chin – nowa strategia samochodowych gigantów*, http://serwisy.gazetaprawna.pl/transport/artykuly/701337,tylko_dla_chin_nowa_strategia_samochodowych_gigantow.html [08.05.2014].
- World Investment Report 2014*, http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2014_en.pdf [08.12.2014].

THE RISK OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN CHINA

A b s t r a c t: The article presents the problem of the risks of foreign direct investment in China. It contains information about the risk of FDI, risk of investing in China, data on FDI inflow in China and examples of companies that have invested in the territory of the PRC. This article is based on

Ryzyko związane z bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi...

the literature about FDI in Asia. There are also used database from World Bank, UNCTAD, the Ministry of Commerce of the People's Republic of China.

K e y w o r d s: foreign direct investment, risk, China, Nestlé, Daimler

